

С л о в н и к о в а   с к а р б н и ч к а О С І Н Ї

ОСІНЬ - красива, сонячна, чарівна, весела, радісна, багата, пречудова, красуня, талановита художниця, золота, барвиста, різнокольорова, пишнobarвна, строката, пістрява, яскрава, ошатна, чепурна, урочиста, святкова, щедра. . .

Дарує, фарбує, розмальовує, тихо ходить. . .
Плаче і сміється крізь сльози осінь і натрушує журбу.

РАННЯ ОСІНЬ - золота, чарівна, чудова, багряна, прекрасна...

ПІЗНЯ ОСІНЬ - похмура, дощова, сумна, холодна...

ОСІННІЙ НАСТРІЙ ПЕЙЗАЖУ - сумний, журливий, задумливий, замріяний, сонний, загальмований..

ДНІ - сонячні, теплі, похмурі, холодні, дощові, невеселі. . .

НЕБО — синє, високе, холодне, сіре, мокре, захмарене, насуплене...
плаче, напуває землю. . .
Ніби зв'язане з мокрою землею сірими ниточками дощу.

СОНЦЕ - привітне, сонне, замріяне, задумливе.. .
Вкрилося хмарками, притомилось, світить та не гріє.

ХМАРИ — волохаті, низькі, темні, осінні, сірі, грізні, непривітні, мокрі, кудлаті...
Плачуть, низько ходять над землею, сіють дощик,
клубочаться над землею, плачуть дощем, пливуть ,
проливаються надокучливим дощем . . .
Хмарки, мов білі вітрила.
Хмарки, мов свинцем налиті.

ДОЩ - дрібний, надокучливий, холодний, монотонний, буйний
Сильний, проливний, затяжний.. .
Дощ потоком висне. Зв'язав небо із землею сірими нитками.
Завис між небом і землею. Сіється не вщухає.

ЯКИЙ ДОЩ ?

Дощик крапав, моросив,
припускав, гримів, косив.
Зливою лив. Стіною стояв,
барабанив, трави м 'яв!
Дощ сліпий і zalивний,
Наростаючий грибний,

Обкладний висячий, сонний,
Млявий і швидкий. /За О.Григор'євим /

ЗЕМЛЯ – мокра, гола, холодна, чорна. . .

Чекає зими, зчорніла, обважніла, змокрила...

ВІТЕР – поривчастий, холодний, пронизливий...

Гуляє, співає тужну пісню, завиває, летить, кидає пригоршні дощу,
жбурляє краплі дощу...

ДЕРЕВА – вмиті, чистенькі, як після купелі, задумані,

позолочені, святково вбрані, золоті, почорнілі, одягнені в

строкаті

шати...

Приготувались, хитаються, красуються...

Вбрання дерев: розкішне, різнокольорове, барвисте...

ЛИСТОЧКИ – жовто-зелені, руді, мідні, лимонні,

жовтогарячі, бронзові, коричневі, червоні,

багряні, пурпурні, лілові, вишневі, фіолетові,

бордові, різноманітний колір...

Летять, сипляться, осипаються, падають,

кружляють, в'ються, танцюють, пурхають, линуть,

миготять, шурхотять, злітають, опускаються, опадають...

Летять , як яскраві метелики, як парашутики,

як золотий дощ, як сльози...

Осінній лист, як море, а галявинка в лісі - як острів.

ТРАВА - жовтіє, засихає...

БЕРІЗКА – білява, у золотому вбранні, тонке, довге, березове гілля.

Співає ніжну, дзвінку, радісно - журливу пісню, здається, ніби з
журбою радість обнялась, ніби купається в осінньому сонечку,

ніби

жар-птиця розсипає своє диво-перо.

Заплела у коси золоті стрічки.

Гнуться, горбляться берези від вітру.

КАЛИНА — 1. *Кущ* - густий, розлогий, пишний...

2. *Гілочки* - тоненькі, рівненькі гладенькі

3. *Ягідки* - червоні, круглі, гіркуваті...

Це лікарська рослина, оберіг, символ України.

Кущ сяє вічною красою; як золото горить палає;

листячко горить переливається, наче веселка Дністрова;

крона калини, наче зелений вінок дівчини;

як червоні корали, ягоди калини;

листя , немов барвиста карусель.

КОЛЬОРИ ОСЕНІ-Яблуня крилата.

У жовті барви /жовті шати/ убрався клен.
Гراب і береза - жовті.
Вишня і горобина червоні.
Черемха - пурпурова і багряна.
Листя сливи яскраються жовтим і червоним золотом.
На вишні, груші, кущі малини і смородини осінь розкинула багрянний килим.
Червоноголові підосичники, зеленуваті й рожеві сирійки, слизькі грузди, запашні рижики, тонконогі опеньки

У ВЕРЕСНІ

Заплітає клен у свою чуприну вересневий жовтоцвіт,
коричневою смагою береться каштан, багряними вогниками спалахує груша - дичка. Тільки стрункі тополі вишумовують зеленим листям.
Осінь обережними, скрадливими кроками сходить у місто, розсипає прохолодними ранками мідні, бронзові п'ятачки.
Запалює на клумбах червоні смолоскипи канн, накидає на соромливі айстри різні різнокольорові хустинки: сині, рожеві, білі, жовтогарячі.

З И М А

ЗИМА - холодна, сніжна, морозна, чародійна, білокоса,
білолиця, чарівна, прекрасна, весела, святкова, холодна, дивна,
вітряна, зла, сонячна, блискуча, ніжна, срібна, білосніжна, біла,
радісна,
грізна, сумна, білокрила, морозиста, люта, пишна, велична ...
Чарівниця, володарка, королева, чаклунка ...
Примчала, прийшла, завітала, володарює, усміхається, сипле,
дарує,
махнула, прилетіла, накрила, одягла (казкові сукні), дмухнула
холодом,
подарувала крижані діаманти, прилетіла на білокрилих конях...
Зима, як господиня.

СНІГ – білий, біло-голубий, кришталевий, яскравий, блискучий, сліпучий,
сріблястий, чистий, пухнастий, легкий, сухий, сипучий, крихкий,
ламкий,
тріскучий, холодний, зірчастий, тремтливий, темний, сірий, чорний,
важкий, мокрий, брудний, м'який, колючий, перший, пухкий,
волохатий,
густиий, лапаний, іскристий, променистий, скрипучий.

Летить, засипає, лежить, виблискує, стелиться, осідає, застеляє,
біліє,

рипить, покриває, літає , падає, припорошив, посипав, пішов,
полетів,
крутиться, спускається, зберігає, розтає ...

Сніг, як біле мереживо, як сріблястий бісер, як вата, як перли, як
біле
покривало, немов перина ...

Вранці сніг заблищав так, ніби зима жменями
понасипала блискіток, і вони всі сяяли і промінилися.

Сніг таємничо сяє. Застиг у сонній мрії. Сніг чорню, тане і тікає.

СНІЖИНКИ — лапаті, маленькі, срібні, тендітні, легкі, ніжні,
прозорі, візерунчасті
Пурхають, сідають, линуть, стеляться, летять групами ...
Схожі на білих мух, на білих пташенят, на метелики,
пух, срібні зірочки ,
Сніжинки, мов білі пухнасті комарики кружляли перед нами.
Сніжинки - літачки, мов сріблясті пушинки;
Легкі, як пушинки;
наче сніговиці - пуховиці;
линуть, наче білі королеви;
стелять килимом дороги;
летять фантастичною зграєю;
блищать від сонця, як діаманти.

МОРОЗ – пекучий, колючий, тріскучий, сильний...

Тріщить, малює, щипав, вдарив, тисне, будує, сковує, холодить...

Приємно пощипує за щоки.

**МЕТЕЛИЦЯ , ХУРДЕЛИЦЯ , ЗАВІРЮХА , ВІХОЛА , ХУГА,
ЗАВІЯ, МЕТІЛЬ, ПОРОША, ЗАМЕТІЛЬ, ХУРТОВИНА.**

Застогнала хуртовина.

Вирувала віхола.

Метелиця мете.

Прощальна заметіль.

ВІТЕР – зимовий, холодний, пронизливий, різкий ...

Віє, стогне, плаче, співає, голосить, ридає, завиває, свище, гуде.

Жбурляв сніжинки.

Розпластувався попід стіною хати.

Зривав поземку і кидав її прямо в шибку.

ЗИМОВА КРАСА – лежить, панує, розлягається...

ЗИМОВИЙ ПЕЙЗАЖ – приваблює, втішає, радує, зачаровує
СОНЯЧНИЙ ЗИМОВИЙ ДЕНЬ -

Небо сірувато-біле, високе, холодне;
заіскрилися кришталеві шати;
іскриться гаптований килим; зітхає берізка уві сні;
пливуть хмарки, ніби великі білі кораблі;
посмутнів /повеселів/сріблястий сніг;
яскраве сонячне проміння;
казкові велетні помережані інеєм;
мороз пощипує щоки ...

ПОХМУРИЙ ЗИМОВИЙ РАНОК

Заспане, похмуре, невмите, непривітне небо;
зітхає білосніжна берізка уві сні;
притихла гомінка тополька;
посмутнів сріблястий сніг;
заснуло у м'якій перині;
Снігурочка сніг розсипає;
хмаринка сховала сонце від Морозенка.

ДЕНЬ - зимовий, морозний, холодний, ясний, сонячний, похмурий, сірий,
короткий ...

ПОВІТРЯ — свіже, морозне ...

Повітря, як кришталь.

ІНІЙ - голчастий, перлистий, іскристий, привабливий.
Вкрив; прикрасив; причепував; нарядив.
Припорошив сріблястим інеєм.

ХМАРИ – густі, сірі, важкі...

Насунулись, потемніли, попливли ...
Нависли важкими брилами над землею.
Хмари, як великі білі кораблі.

ЗЕМЛЯ - мерзла, сонна ...

Замерзла, вкрита снігом, білим покривалом, білою
пухкою ковдрою, запорошена снігом...
Прикрасилась білим мереживом і сріблястим бісером.
Земля вкрита памороззю.

НЕБО – сіре, білувато-сіре, неначе притомилось, безхмарне,
заспане, невмите, похмуре, високе, холодне, молочно-сіре.

Небо, як дзеркало.

РІЧКА – мовчазна, сонна, скута льодом, скована прозорою кригою...

Льодком тоненьким скована.

Спинилася ріка.

Повита тихим сном.

Чекає весняних днів.

ДЕРЕВА – голі, задубілі, пухнасті, білі, сонні, мовчазні,
зачаровані, безлисті, тихі, казкові, сумні, помережані інеем, скуті
холодом, прикрашені...

Дрімають; сумують, сплять, мовчать, гудуть, скриплять,
спочивають...

Накрила шапка-чарівниця всі дерева.

Зашуміли тривожно верховіття дерев.

В пишних білих платтях балерини – молоденькі сосни та ялини.

Дерева обсіпані Інеєм і обліплені снігом.

Сяють самоцвітами від першого променя січневого
сонця.

ЛІС – мовчазний, непорушний, тихий, казковий, чарівний,
поважний, сивий, загадковий, предковичний,
зачарований, покритий, пухким снігом, в зимовому
одязі, старий, хвойний, неосяжний...

Ліс посміхається, дріма, поник,..

Ліс, як велетень; стоїть ,як у казці; безкрай, як море;
сяє кришталем; під інеем дріма.

Під сніг, як під ковдру сховались рослини.

Заколисаний хуртовинами, вдягнутий у теплу снігову шубу,
спить ліс.

Ліс став волохатий - подібний до вивернутого,
білого кожуха, могутні сосни і молоді сосонки
стоять у величезних заметах.

Вони неначе казкові велети і маленькі гномики.

БЕРІЗКА – наче Снігурочка, закуталась в білу пухнасту шубку,
одягла білі рукавички, запнула білою вовняною хусткою і
дрімає.

В Е С Н А

ВЕСНА – чарівна, ніжна, осяйна, весела, прозора, світла,
прекрасна, погожа, дивна, своєчасна, красива, жива,

тендітна, ніжна, як купава, лагідна, ласкава, чудова, трепетна, білосніжна, легка і животворна, незбагненна, неповторна, тепла, довгоочікувана, завітчана, запашна, зеленокоса...

Іде, прийшла, прилетіла, припливла, несе красу, тепло, ласку, рветься, сміється, летить, розсипала росу, дарує щастя і красу, землю одягає, пісню радості співає, сердечко наше гріє...

ВЕСНОЮ — дерева, мов наречені, дерева одягнені в кучеряву зелень, радісно дзижчать бджілки і джмелі, весело стрекочуть коники, збуджено гудуть хрущі.

БЕРЕЗЕНЬ – протальник, різнопогодник, примхливий, капельник, зимобор, соковик, красовик...

КВІТЕНЬ – цвітень, снігогон, дзюрчальник, водолій, красень, лелечник, вередун, крутій, пустун, місяць першоцвіту, водопіл, початок повені, пташиний місяць, місяць живої води, крапельним, примхливець...

ТРАВЕНЬ — рослинник, зелений, кучерявий, вершина весни...
/Так пращури говорили про весняні місяці /

СОНЦЕ – веселе, усміхнене, яскраве, щире, привітне, тепле, оранжеве, лагідне, ласкаве, ніжне, чудове...
Викотилося, піднялось, зійшло, сховалося, пригріває, бавиться, обгорнуло /теплом/...

НЕБО – високе, синє, безмежне, чисте, дивовижне, ясне, бездонне, волошкове, голубе, блакитне, світле, сонячне, сяюче, променисте, яскраве, сліпуче, сріблясте, золотисте, прозоре, безхмарне, глибоке, безмежне, легке, дзвінке, приємне, добре.

ХМАРКИ —білі, легкі, химерні, казкові...
З'явилися, впливли, розбіглися...
Хмари плывуть білими лебедями, хмарки наче кораблики в морі

ТЕПЛО – щире, лагідне, добре, привітне...
Розлилось, огорнуло, оповило, пригорнуло...

ПОВІТРЯ – чисте, духмяне, прозоре, свіже...

ДЕНЬ – довший, світлий, сонячний, чудовий, тихий, погожий...

НІЧ - тиха, тепла, зоряна, місячна, коротка...

СТРУМОЧКИ – веселі, дзвінкі, жваві, голубі, сірі, маленькі, швидкі, гомінкі...

Побігли, задзюрчали, потекли, заспівали, поспішають, шумлять, дзвенять, бринять...

ВЕСНЯНА ВОДИЧКА – хлюпоче, дзюркоче, плюскоче...

ВЕСНЯНИЙ ДОЩ – веселий, бадьорий, пустотливий, завзятий, жвавий, теплий, лагідний, раптовий...

РІЧКА - мутна, заклопотана, моторна, спокійна, вузька, широка, красива...
Розлилась, пробігає, шарудить, обнімає, блищить, як дзеркало, плюхкотить...
Срібною стрічкою в'ється /пливе /річка.

ВІТЕР – вогкий, сухий, лагідний, теплий, приємний, тихий...
Гуляє, дує, колихає, віє теплом...
Вітерець, як забіяка.

ПТАХИ – перелітні, співучі, красиві, хороші, беззахисні, маленькі...

Повернулись, прилетіли, заспівали, взяли до роботи...

ТРАВА – росяна, зелена, ніжна, гостренька, духмяна, соковита, вмита росою...

Пробилась, вистромила, потяглась, зазеленіла...

ДЕРЕВА — світлі, весняні, красиві, казкові, білосніжні, кучеряві...
Просипаються, пробуджаються, зеленіють, розцвітають, шумлять, прокинулись, почали зеленіти...

ЛИСТЯ – гладеньке, шорстке, колюче, велике, маленьке, довгеньке, тоненьке, широке, ніжне, весняне...

КЛЕН – широке, п'ятикутне, різьблене.

ВЕРБА - довгенькі, гостроверхі, дрібненькі.

СОСНА -- зеленотканий наряд, тонкі голки.

ДУБ – розсічені, великі.

БЕРЕЗИ — молоді, високі, стрункі, ніжні, тонкі, тендітні,
білокорі, мавки лісові, біленька сорочка, тоненькі кіски, жовті
стрічки, серги - слізки, панчішки в чорну риску, кучерява, зелена,
спокійна, лісова красуня...

Шепочуть, розпустили , стоять, гойдаються, дзвенять,
видзвонюють, звисають...

Берізка, мов наречена.

ДУБ – високий, могутній, широкий, гіллястий, крилатий,
Віковичний, величний, розлогий, міцний, поважний, привітний...
Красується, сягає, стоїть, охороняє...
Дуб, як еартовий; мов парубок чубатий.

КВІТИ – ніжні, тендітні, несміливі, жовті, білі, різнокольорові...
Проглянули, зацвіли, вигулькнули, засміялись, пробиваються,
вистромляються, зацвітають, милують, чарують, дивують...

ПІДСНІЖНИКИ – перші, сміливі, сніжно-білі, тендітні, красиві, маленькі,
невеличкі, пониклі, дзвоникоподібні, білосніжні з жовтою
серединкою...

Вистромляють голіти, дивляться у світ, усміхаються до сонечка,
розгорнулись, гойдаються...

Гордо тримають білу голівку; срібна голівка; листочки, як у жука
крила; стеблинка тонка, як паличка ...

ПРОЛІСКИ – блакитні, небесні, сині, веселі, чарівні, радісні,
красиві, ніжні, сміливі, тендітні...

Заголубіли, зацвіли, розкриваються, прикрашають...

Стебло високе, пряме, тоненьке.
Листочки зелененькі, гострі, широкі, великі.

Земля аж променіє ніжною лазурною синявою.
Ніби клаптики неба впали на землю.

КОНВАЛІЯ — трав'яниста, багаторічна, невисока, квіткові
стрілки, духмяні квіточки, широкі загострені листки, білі
дзвіночки.

СОН – красива, чарівна, сріблясті волоски...

Прикрашають, розцвітають, закриваються, розкриваються...

Шовковисті сріблясті волосинки на стеблі;
чарівна квітка фіолетового кольору;
квітка схожа на невеличкий тюльпан;
шість пелюсток лілуватих.

ПІДБІЛ – сонячний, радісний, лагідний, теплий, яскравий,
жовтенький, ніжний, гладенький, холодний, теплий...
Піднімаються, розкриваються, поникають,
розцвітає, відцвітають.
Ніжний, як жовті сонечка
листки вкриті білим ніжним пухом;
ніби загортаються маленькі золотисті вогники;
закриваються, поникають, наче сумують за сонцем.

ТЮЛЬПАНИ — різнокольорові, красиві, яскраво забарвлені,
приємний, ніжний запах....

Цвітуть, прикрашають, розпускаються...
Прямостояче, гнучке, довге, зелене стебло.
Видовжені зелені, широкі листочки.

КУЛЬБАБА – висока, струнка, яскрава, казкова, гарна, жовта...
Стебельце високе, струнке, схоже на соломинку.
Жовто-гаряча квіточка, аж світиться, мов сонечко.

Безліч пелюсточок, ніби промінчиків.
Листочки розложисті, краї зубчасті.